

FITXA IDENTIFICATIVA

DADES DE L'ASSIGNATURA

Codi: 36599

Nom: Cinema espanyol contemporani

Cicle: Grau

Crèdits ECTS: 4,5

Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1333 - Grau en Comunicació Audiovisual	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Segon quadrimestre
1333 - Grau en Comunicació Audiovisual	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	3	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1333 - Grau en Comunicació Audiovisual	Complements formatius de caràcter optatiu	OPTATIVA
1333 - Grau en Comunicació Audiovisual	Complements formatius de caràcter optatiu	OPTATIVA

COORDINACIÓ

GUILLAMON CARRASCO SILVIA

RESUM

Cinema Espanyol Contemporani és una assignatura optativa del Grau en Comunicació Audiovisual.

Estudi dels modes de representació al cinema espanyol com a indústria, institució i discurs, tant des d'una perspectiva teòric-analítica com històrica, des de la dècada de 1960 fins a l'actualitat.

Esta assignatura planteja un recorregut pels modes de representació del cinema espanyol des dels anys seixanta fins a l'actualitat. Des d'una perspectiva crítica es posa en qüestió la idea d'una evolució lineal, explorant les tensions, ruptures i (dis)continuitats que caracteritzen a tot procés històric. A partir de la connexió entre els textos fílmics i els contextos sociohistòrics s'analitzen els principals corrents cinematogràfics, prestant especial atenció a les representacions de gènere i les construccions identitàries que emergixen en els films. Des d'esta perspectiva, el cinema s'entén com a indústria cultural, institució social i generador discursiu, com un espai de reflexió social, política i simbòlica de l'imaginari contemporani.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No es preveuen altres tipus de requisits.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENTATGE

1333 - Grau en Comunicació Audiovisual

Capacitat per a actuar defenent una cultura de la pau i respectant els drets fonamentals en els processos de la comunicació, en concret la igualtat entre dones i hòmens en tots els tractaments informatius, interpretatius, sígnicos, dialògics i opinatius de la comunicació.

Capacitat per a buscar, seleccionar, llegir, interpretar i analitzar textos i documents tant escrits com audiovisuals (capacitat analítica, sintètica i crítica) .

Coneixement dels diversos llenguatges, codis i modes de representació propis dels distints mitjans tecnològics i audiovisuals: fotografia, cine, ràdio, televisió, vídeo i imatge electrònica, internet, etc. a través de les seues propostes estètiques i industrials, a més de la seua rellevància social i cultural i la seua evolució al llarg del temps, que haurà de generar la capacitat per a analitzar relats i obres audiovisuals, considerant els missatges icònics com a textos i productes de les condicions sociopolítiques i culturals d'una època històrica determinada.

Conèixer els aspectes socials, històrics, econòmics i culturals dels contextos propis i aliens rellevants.

Que els estudiants manifesten respecte solidari per les diferents persones i pobles del planeta, així com coneixement dels grans corrents culturals en relació amb els valors individuals i col·lectius i respecte pels drets humans.

Que els estudiants siguen capaços de treballar en equip, de comunicar les pròpies idees i d'integrar-se en projectes comuns destinats a l'obtenció de resultats.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Modes de representació en el cinema sota el franquisme

1.1. Discurs fílmic i context: conceptes i problemes fonamentals

1.2. Identitat nacional, (re)construcció històrica i tecnologia de gènere sota el franquisme

1.3. Melancolia, dispositiu fílmic i cinema de croada

1.4. Cinema històric, melodrama i film noir

2. Els anys seixanta. El desarrollisme i el Nou Cinema Espanyol (NCE)

2.1. El desarrollisme: significació històrica, cultural i econòmica

2.2. L'anomenat Nou Cinema Espanyol (NCE) i la reforma de José María García Escudero

2.3. La UNINCI i el retorn de Luis Buñuel: Viridiana (1961)

2.4. Vetes de l'esperpent en la comèdia. José Luis García Berlanga: El verdugo (1963)

2.5. Ecos de la Guerra Civil. Crítica social i representació de la violència a La caza (Carlos Saura, 1966)

3. L'eixida del franquisme. El cinema de la transició

3.1. El discurs del consens. L'inici de la cultura del desencís

3.2. El cinema de la transició. De la crítica al franquisme a la tercera via

3.3. Dictadura i imaginaris del trauma

3.3.1. El cinema simbòlic de Carlos Saura

3.3.2. Mite i història a El espíritu de la colmena (Víctor Erice, 1973)

3.3.3. Al voltant de la figura maternal a Furtivos (José Luis Borau, 1975)

3.3.4. Representació de la família franquista: El desencanto (Jaime Chávarri, 1976)

4. El cinema en els inicis de la democràcia. La dècada dels anys vuitanta

4.1. Context històric, econòmic i social. Significació de "la Movida"

4.2. La modernització de l'aparell cinematogràfic i la Llei Miró

4.3. Contracultura i cinema underground: Arrebato (Iván Zulueta, 1979)

4.4. Nous discursos fílmics al voltant del gènere i la sexualitat

4.4.1. Emancipació, apoderament i sexualitat en el cinema de dones: Pilar Miró, Cecilia Bartolomé, Josefina Molina

4.4.2. La representació de l'homosexualitat: Eloy de la Iglesia i Imanol Uribe

5. El cinema espanyol dels anys noranta

5.1. Context històric, social i cultural. Postmodernitat i crisi dels metarelats

5.2. Noves temàtiques en el cinema: els problemes del present

5.3. El realisme social. Representacions del proletariat i el precariat en el cinema

5.4. La representació de la diversitat sexual: Pedro Almodóvar

6. El cinema espanyol en el canvi de mil·lenni

6.1. Entendre el segle XXI. Globalització, crisi econòmica i neoliberalisme

6.2. El cinema espanyol en el panorama transnacional. Entre la dispersió i l'especialització genèrica

6.3. La irrupció de la visualitat hàptica i el nou cinema de dones: Isabel Coixet, Mar Coll, Paula Ortiz

Resultats d'aprenentatge

Estos continguts es plasmaran en els següents resultats d'aprenentatge:

- Conèixer els codis i modes de representació propis de la comunicació audiovisual
- Identificar la rellevància social, cultural i històrica de les propostes estètiques de les indústries audiovisuals.

- Dur a terme anàlisi de relats i obres audiovisuals

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	45,00
Total hores	45,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	30,00
Estudi i treball autònom	37,50
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	67,50

METODOLOGIA DOCENT

Activitats presencials

La docència presencial seguirà la metodologia següent:

- **Lliçó magistral:** metodologia docent centrada en l'exposició oral estructurada del professorat, que transmet els continguts fonamentals de l'assignatura de manera clara i argumentada. En el context de l'assignatura *Cinema espanyol contemporani*, no s'entén com un procés unidireccional, sinó com una estratègia que fomenta la participació activa de l'alumnat mitjançant preguntes, debats guiats i anàlisis col·lectius de seqüències de les pel·lícules del temari. Aquesta interacció enriqueix l'aprenentatge, facilita la clarificació de conceptes i promou el pensament crític, convertint la classe en un espai dinàmic i col·laboratiu, especialment útil en aquesta matèria, on el diàleg i la reflexió sobre signes i textos són clau.

Activitats no presencials

L'alumnat desenvoluparà les activitats no presencials següents:

- **Treball en grups:** l'alumnat haurà de realitzar un treball en grup centrat en l'anàlisi d'una

pel·lícula seleccionada d'entre les propostes pel professorat o, prèvia aprovació, triada pel mateix alumnat dins del marc del cinema espanyol actual. Aquest treball té com a objectiu que l'alumnat aplique de manera pràctica els coneixements teòrics adquirits a classe, desenvolupant la seua capacitat d'observació, interpretació i argumentació crítica.

- **Estudi i treball autònom. Consulta i estudi de bibliografia especialitzada:** Mitjançant la revisió de textos acadèmics, articles especialitzats i obres clàssiques del camp, l'alumnat desenvolupa la capacitat de contextualitzar i comparar diferents perspectives teòriques, així com de construir una base sòlida per a la comprensió crítica dels processos comunicatius. Aquesta activitat fomenta, a més, habilitats de recerca, selecció i síntesi d'informació, essencials per a l'aprenentatge autònom i l'aplicació pràctica dels coneixements semiòtics. La bibliografia recomanada estarà disponible a través del campus virtual o dels recursos de la biblioteca universitària, i inclourà manuals de referència, articles acadèmics, capítols monogràfics i altres materials pertinents.

Innovació educativa

Esta assignatura s'adscriu al projecte d'innovació educativa PíEE-3900174 "Per una tecnologia igualitària i inclusiva. Conscienciar sobre el biaix de gènere en les aplicacions digitals i la intel·ligència artificial", i segueix les activitats aprovades al respecte pel Servei de Formació Permanent i Innovació Educativa (SFPIE), entre les quals destaquen: 1. Implantar metodologies docents proactives, en el si de l'equip, que incentiva la motivació de l'estudiantat cap a l'aprenentatge des d'un enfocament de gènere; 2. Crear recursos curriculars des d'una perspectiva de gènere.

Objectius de Desenvolupament Sostenible

Aquesta assignatura té en compte especialment els Objectius de Desenvolupament Sostenible següents:

- **ODS 4, Educació de qualitat.** Meta 7, que l'alumnat adquireisca els coneixements teòrics i pràctics necessaris per a promoure el desenrotllament sostenible, els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no violència, la ciutadania mundial i la valoració de la diversitat cultural, i la contribució de la cultura al desenrotllament sostenible.
- **ODS 5, Igualtat de gènere.** Meta 1, posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i les xiquetes a tot el món.

AVALUACIÓ

El sistema general de qualificacions seguirà el Reglament d'avaluació i qualificació de la Universitat de València per a títols de grau i màster, aprovat pel Consell de Govern el 30 de maig de 2017 (ACGUV 108/2017).

Avaluació en la primera convocatòria

L'avaluació en primera convocatòria es desenvoluparà del següent mode:

- **Prova escrita final (70%).** L'examen consistirà en preguntes de desenvolupament, que valoraran la capacitat de l'estudiantat per a explicar conceptes clau, definir termes rellevants i analitzar idees centrals de manera clara. Per a superar l'assignatura s'haurà d'haver aprovat l'examen amb un mínim de 5 punts sobre 10. Es pot recuperar en segona convocatòria.
- **Presentació d'esquemes, resums i textos proposats (30%).** Consistirà en un treball d'anàlisi fílmic d'una pel·lícula. Es pot recuperar en segona convocatòria.

Avaluació en la segona convocatòria

L'avaluació en segona convocatòria mantindrà, si fora el cas, les qualificacions obtingudes en els blocs aprovats en la primera. L'avaluació dels blocs suspesos o no presentats es realitzarà del següent mode:

- **Prova escrita final (70%).** L'examen consistirà en preguntes de desenvolupament, que valoraran la capacitat de l'estudiantat per a explicar conceptes clau, definir termes rellevants i analitzar idees centrals de manera clara. Per a superar l'assignatura s'haurà d'haver aprovat l'examen amb un mínim de 5 punts sobre 10.
- **Presentació d'esquemes, resums i textos proposats (30%).** Consistirà en un treball d'anàlisi fílmic d'una pel·lícula.

Observacions

- Tant en l'examen com en el treball s'exigirà correcció ortogràfica i gramatical. Cada falta comportarà una reducció de la qualificació obtinguda, que pot arribar fins al suspens.
- En cas de comprovar-se plagi en un treball d'avaluació, aquest es podrà puntuar amb la qualificació numèrica de zero, amb independència del procediment disciplinari que es pugui incoar i, si escau, de la sanció que corresponga d'acord amb la legislació vigent.
- No s'admetran treballs en què es faça ús de col·laboració fraudulenta o de la composició amb l'ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres), excepte si la seua utilització forma part dels continguts de l'assignatura o està autoritzada pel professorat que l'imparteix.

BIBLIOGRAFIA

Referències bàsiques

- BALLESTEROS, Isolina (2001) *Cine (ins)urgente. Textos fílmicos y contextos culturales de la España postfranquista*. Madrid: Fundamentos.
- GAMEZ FUENTES, María José (2004) *Cinematografía. La madre en el cine y la literatura de la democracia*. Castellón: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- GUILLAMÓN CARRASCO, Silvia (2015) *Desafíos de la mirada. Feminismo y cine de mujeres en España*. Valencia: Quaderns Feministes, Universitat de València.
- GUBERN, Román et al. (2009) *Historia del cine español*, Madrid, Cátedra.
- MONTERDE, José Enrique (1993) *Veinte años de cine español (1973-1992)*. Paidós: Comunicación.
- ZUNZUNEGUI, Santos (2005) *Los felices sesenta. Aventuras y desventuras de cine español (1959-1971)*. Barcelona: Paidós.

Referències complementàries

- GUILLAMÓN CARRASCO, Silvia (2018) "El monstruo femenino. Lo siniestro y la construcción de lo materno en *Furtivos*", *Fonseca. Journal of Communication*, 17.
- GUILLAMÓN CARRASCO, Silvia (2020) "Haptic Visuality and Film Narration. Mapping New Women's Cinema in Spain", *Communication & Society*, Vol. 33(3).
- LABANYI, Jo (2002) (ed.) *Constructing Identity in Contemporary Spain. Theoretical Debates and Cultural Practice*. New York: Oxford University Press.
- SÁNCHEZ NORIEGA, José Luis (2021) *Iciar Bollaín*. Madrid: Cátedra.
- TALENS, Jenaro & Santos ZUNZUNEGUI (eds.) (1998) *Modes of Representation in Spanish Cinema*. Minneapolis /Londres, The University of Minnesota Press.
- VILARÓS, Teresa (2018) *El mono del desencanto. Una crítica cultural de la transición española (1973-1993)*. Madrid: Siglo XXI.
- ZECCHI, Barbara (2014) *Desenfocadas. Cineastas españolas y discursos de género*. Barcelona: Icaria.
- ZECCHI, Barbara (2015) "El cine de Pedro Almodóvar: de óptico a háptico, de gay a new queer", *Área abierta*, 15.
- ZUNZUNEGUI, Santos (2002) *Historias de España*, Valencia, Filmoteca.
- ZURIAN, Francisco A. y GARCÍA RAMOS, Francisco José (2021) *Una mirada queer sobre el cine español del siglo XX: guía didáctica*. Madrid: Fundamentos.